

Obsah

Předmluva / 5

První setkání / 9

Dětství – Villeneuve-sur-Fère-en-Tardenois – Čtyři obzory kraje – Dvojí původ, šlechta a plebs (Coûfontaine a Turelure) rodu Claudelů – Zděděná prudkost povahy

Druhé setkání / 18

První studia – Geniální Camille Claudelová – Umělecké poslání: katastrofa – Paříž – Lyceum Ludvíka Velikého – Burdeau – Renan – Hugo a jeho ilustrátoři – Období před konverzí

Třetí setkání / 30

Léta dospívání, samota – Objevení Rimbauda – První texty: *Spící*, *Fragment bry*, *Polední úděl*

Čtvrté setkání / 39

Zlatohlav, předobraz života P. Claudela – Rozhodující četba: Shakespeare – Řečtí tragici – Racine – Vergilius – Dostojevskij

Páté setkání / 50

Rozhodující četba (pokračování) – Dostojevskij – Aristotelés – Bossuet – Flaubert – Pascal – O francouzském verši

Šesté setkání / 59

Tlaky a svoboda v umění, Valéry a Gide – Konverze – Dante – *Zlatohlav*, význam hlavních postav – Mallarmé a Claudelovy první verše

Sedmé setkání / 69

Zlatohlav – První ženské postavy – Poslání cestovatele a dobyvatele – Náboženský význam dramatu – Strom jako symbol

Osmé setkání / 78

Claudelovy literární vztahy před odjezdem do Ameriky – Poučení od Mallarmého: *Co to znamená?* – Svatý Tomáš Akvinský

Deváté setkání / 87

Básník a svět – Valéry i Mallarmé, iniciativa ponechaná slovům – Svět, věci něco znamenají – *Město*: smysl hry – Vášnivá potřeba světa – Dusivý svět

Desáté setkání / 96

Význam postav *Města* – Isidor de Besme, Inženýr, básník *Cœuvre* – Definice claudelovského verše

Jedenácté setkání / 105

Šílená láska a ta druhá – Poslání básníka a manželství – Claudel a Jean Paul – Claudel a anarchismus – Odlidštěný svět – Sloužit jako dělník – Za nové Město – Jedinec a společnost

Dvanácté setkání / 115

Postavy ztělesňující vášeň – Nietzsche – Funkce a význam ženské postavy – *Dívka Violéna*, náčrt *Zvěstování Panně Marii* – *Směna* a první pobyt v Americe – Čelem vpřed a čelem vzad

Třinácté setkání / 125

Claudelova situace v Americe – Princip směny – Pravidlo tří jednot – Nevyzpytatelná stránka jedince

Čtrnácté setkání / 134

Ireálnost postav klasického dramatu, zredukovaných na jediný charakterový rys – Bolest jako poznání – Podrobný rozbor postav *Směny*

Patnácté setkání / 142

Vzájemná závislost postav ve *Směně* – Marta a Thomas Pollock – Turelure a Sygnie – Sen a skutečnost – Hodnota věcí a duch zisku – Moudré a nemoudré panny – Lechy Elbernonová a řecká Cassandra – Vše, co překračuje míru, je destruktivní – Jules Renard

Šestnácté setkání / 152

Vyhnanství v Číně – Niterné drama: poslání náboženské a poslání básnické – *Sumy* svatého Tomáše – Pokušení kláštera – *Poznání Východu* a *Verše z vyhnanství* – Racionální přítomnost Boží – Zavržení slasti mystiky – Obtíže křesťanského poslání

Sedmnácté setkání / 161

Dopis Mallarmému: první dojmy z Číny – Poznání Východu – Mít potěšení znamená porozumět – Myšlenka analogie – Důležitost aktivního myšlení – Různé stupně kontemplace

Osmnácté setkání / 170

Zvláštní charakter poezie *Poznání Východu* – Důležitost rozličných Bohem daných vlastností – Proč je „v zájmu“ člověka získat křesťanskou víru a uchovat si ji – Štěstí a víra

Devatenácté setkání / 178

Claudelův život v Číně – Zájem o povolání zcela sladitelný s posláním básníka – Claudelova láska k Číně a Číňanům – Tao – Odmítnutí buddhismu

Dvacáté setkání / 188

Odpočinek sedmého dne – Obdiv k čínskému divadlu, vztahy Claudela s Debussym – Ústraní v Ligugé a drama, jež z toho vyplynulo – Světec, úctyhodnější než básník

Dvacáté první setkání / 197

Nesrovnatelnost kněžství s básnickým posláním – Třída A a třída B – Kdyby byl Paul Claudel doopravdy světec nebo hrdina... – *Polední úděl: krize* – *Umění básnické* – *Múzy*

Dvacáté druhé setkání / 205

Claudelovo pojetí poezie – Rozhodující studium: Aristotelés, svatý Tomáš – Tápání – První a druhá část *Múz* – Přátelství s Philippem Berthelotem

Dvacáté třetí setkání / 214

Obdiv k Verlainovi jako básníkovi – Francis Jammes: autentický básník, zvuk zvonu – Vzpomínka na Charlese-Louise Philippa – Důležitost mlčení pro nalezení Boha – Vznik a uvedení *Poledního údělu*

Dvacáté čtvrté setkání / 224

Claudel a publikum – Obdiv skupiny kolem *La Nouvelle Revue Française* vyjadřovaný mlčením – Mluvit do prázdna je utrpení – Kritici zmatení jakýmsi podivným bílým slonem – *Polední úděl*, centrum Claudelova díla – Bůh je hospodář, který použije všeho – Dílo musí vzejít z autorových „vnitřností“

Dvacáté páté setkání / 234

Polední úděl – Jména postav, jejich symbolický význam – Neurčité prostředí jako v řeckých tragédiích – Kvartet postav *Poledního údělu* a *Směny* – Angkorský idol o čtyřech tvářích – Postavy *Poledního údělu* jsou vůči autorovi vnější – Bolestná zkouška *Poledního údělu* trvala dvacet let – Poslední verze lepší než první, neuvědomělý výbuch – Mesa: sobecký měšťáček – Velikost Yse – Vztah mezi autorem a režisérem – Diskutování s Jeanem-Louisem Barraultem

Dvacáté šesté setkání / 244

Umění básnické, jeho význam v Claudelově díle – Jeho kvazimetafyzický obsah – Poznání je zrození – Vliv svatého Tomáše na *Umění básnické* – Mallarmého připomínka: na spisovateli není, aby vytvářel, nýbrž aby rozuměl – Sókratovo „*Poznej sebe samého*“ je nezajímavá absurdnost

Dvacáté sedmé setkání / 252

Člověk má dobývat stvořené – Hrůza z panteismu – Básník má vydobývat smysl světa, aby ho přinášel obětí Bohu – Básníci dvojího druhu: jeden je jako žalud, z něhož vyroste dub (Claudel), druhý se obrábí zvenčí (Horatius, Valéry) – Význam slova jako takového, jeho „dynamický náboj“

Dvacáté osmé setkání / 260

Claudelovo manželství (1906) a v čem se zásadně odrazilo na jeho životě a díle – Claudel a André Gide – Problémy jejich vztahu – Být křesťan znamená řídit se Boží vůlí

Dvacáté deváté setkání / 270

Vztah s Gidem (pokračování) – Není slušné chtít se živit svou duší a prodávat ji lidu – Gide a Charles du Bos: Gidovo doznání a du Bosova kniha – Gidovy výtky Claudelovi – Co je pravda? – Postoj k omylu – Hrůza a křesťanská láska

Třicáté setkání / 280

Dívka Violéna a *Zvěstování Panně Marii* – Dvacetiletí 1892–1912 – Vnitřní otázky okolo postavy Petra z Craonu – Básnické hledání vyžaduje objektivnost – Svrchovanost skladby nad inspirací – Violéna a Mara

Třicáté první setkání / 289

Vánoční noc ve *Zvěstování Panně Marii* – Středověký aspekt díla – Jeho transformace a poslední verze – Coppéau, Dullin, Comédie Française – Autorovo utrpení, když se slavný kus hraje příliš často a špatně – Tvrdost některých postav *Zvěstování*

Třicáté druhé setkání / 297

Trilogie: osm let práce, 1908–1916 – Tři historické hry: *Rukojmí, Tvrdý chléb, Pokořený otec* – Hry jako obraz autora, který je také „dvoji rasy“ – Těžké konflikty způsobené Napoleonovým posvěcením – Význam židovské rasy – Požadavek trilogie: čtvrté dílo jako její závěr

Třicáté třetí setkání / 306

Claudelova „apoštolská“ role – Jeho vliv na Suarèse – Philippe Berthelot, veliký a jediný důvěrný přítel – Claudelova bolest: věčně nepřítomný, věčně v cizině – Gide, Barrès, Jacques Rivière – Barrèsovy klady a zápory – Obdiv k Jacquesu Rivièreovi – Důležitost Claudelovy soukromé korespondence – Neúspěchy zaviněné vlastní povahou

Třicáté čtvrté setkání / 316

Období let 1919–1924 – *Saténový střevíček* – Trilogie, v podstatě bolestná záležitost – *Saténový střevíček*, drama „radostné oběti“ – Východní civilizace a civilizace křesťanské – Dílo může zračit simultánně víc niterných „proudů“: bolest i její hojení – *Saténový střevíček*, hra zrozená v souvislosti s *Poledním údělem*

Třicáté páté setkání / 325

Saténový střevíček, jakou „sumu“ dílo představuje – Vznik a skladba *Saténového střevíčku* – Význam Luny a „Dvojitého stínu“ – Hra přináší množství postav jako u Homéra, nadpřirozeno je umělecký záměr – Umělecké dílo je svět sám pro sebe – Claudel nechce dokazovat, ale vyjádřit – Pro bližší pochopení *Saténového střevíčku* není potřeba být ani tak křesťan, jako spíš claudelovec a člověk, který má potřebu hloubky a nadpřirozena

Třicáté šesté setkání / 334

Reakce na vydání *Saténového střevíčku*: naprosté mlčení. Drama psané pro jevištní uvedení, odtud jeho zvláštní technika. Barraultovy nutné škrtky, aby se hra vešla celá do jednoho večera – Humor a originalnost stvořeného světa, zvířata, komická stránka hry – „*Legrační*“ důstojenství oficiálního Paula Claudela – Nejlepší způsob, jak nepotkat štěstí, je vyhledávat je – Všechno, co vede k myšlence na sebe samého, je zasaženo smrtí – Drama prodchnuté pocitem nadšení

Třicáté sedmé setkání / 343

Bernanosova bolest – Charles Péguy, obdiv k hrdinovi, méně k jeho dílu: Péguy, básník svého druhu – Stárnoucí Romain Rolland, hluboké přátelství a veliké ocenění díla *Jan Kryštof* – Rollandův vliv na Claudela, milovníka hudby – Beethoven – *Nebraňte hudbě*

Třicáté osmé setkání / 351

Spolupráce a přátelství s Dariem Milhaudem a Arthurem Honeggerem – Společná díla: *Jana na hranici*, *Slavnost moudrosti*, *Tanec mrtvých* – Téma moře v *Saténovém střevíčku*, folklor v *Janě na hranici* – Krásné oratorium, obava

z jevištního uvedení, v němž bude Jana z Arku hovořit – Triumf díla v Opeře, souběžně s představením Gidových *Vatikánských kobek* v Comédie Française

Třicáté deváté setkání / 358

O lásce jako takové se těžko hovoří – Jsou různé druhy lásky – Láska jako klíč k sebepoznání, uložený v těch druhých – V claudelovském divadle s tématem lásky vstupují do hry nejenom lidské osudy postav, ale i jejich osudy na věčnosti – Význam lásky jako vášně v dějinách lidstva – Proč má divák potěšení ze zdařilého díla

Čtyřicáté setkání / 365

Svět dramatu vyrůstá z děje – Dobře udělané drama s hodnotným dějem dokáže diváka upoutat na dlouhou dobu, aniž ho unaví – „Španělská“ stránka *Saténového střevíčku*, odcizenost prostředí – Vliv Brazílie – Román, umění Claudelovi cizí – Velký obdiv k Dostojevskému a Balzakovi – Silná rezervovanost vůči Proustovi a Stendhalovi

Čtyřicáté první setkání / 373

Kryštof Kolumbus: ztělesnitel myšlenky „shromáždění“ země – První verze: 1930 v berlínské Opeře, hudba Darius Milhaud – Rozdíl mezi běžnou hudbou a zhudebněným dramatem – Autor a jeho postavy, problém identifikace – Sřet geniality s rutinou – Dlouhá léta nepochopení – Claudelovo jméno poprvé v literatuře: 1912 (je mu čtyřiačtyřicet), potom v roce 1922 (čtyřiapadesát), doopravdy až po dalších patnácti letech – Země zaslíbená: Víra, získaná z milosti Boží ještě dřív, než začalo vznikat dílo – Radost být na konci života konečně slyšen – Cesta vezdejším životem je nepřetržitá řada zklamání – Umění, věčný neúspěch tváří v tvář realizaci, jež se stále znovu vzdaluje –

Hlavní je dělat, co můžeme – Kristus, největší příklad – Rimbaudovo „já je někdo jiný“ – Třiaosmdesátiletý Claudel: „*Karavany skončily*“

Čtyřicáté druhé setkání / 381

Dodatek

Camille Claudelová – Strach z uměleckého poslání – Umění provokuje nebezpečné sklony – Umělci a vědci – Martyrologie umělců – Umělecké poslání je jen zřídka požehnáním – Gide – Proust – Dnes je Středozeemím celý svět – *Knih Izajášova* – Kvásek křesťanské civilizace – Nejsem pesimista – Velcí shromažďovači – Pohled na dnešní svět nemůže vyvolávat beznaděj, ale spíš nadšení

Poznámka k českému vydání / 393

Rejstřík názvů / 395

Rejstřík jmenný / 403

Bibliografie / 409

Obsah / 437